

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง พัฒนาการรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้บริหารระดับคณะ/สาขาวิชาในสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนระดับปริญญาเอกก่อนและหลัง พ.ศ. 2533 ผลการวิจัยพบว่า

พัฒนาการของปรัชญาและเป้าหมายของการจัดการศึกษา ปรัชญาของหลักสูตรก่อนปี พ.ศ. 2533 มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยมากที่สุด แต่เน้นด้านการคิดสร้างสรรค์ การบูรณาการเนื้อหาวิชาค่อนข้างน้อย ในขณะที่ปรัชญาหลักสูตรหลังปี พ.ศ. 2533 มุ่งเน้นให้มีศักยภาพด้านการวิจัย ด้านการพัฒนางองค์ความรู้ใหม่ ด้านบูรณาการเนื้อหาวิชามากขึ้น ส่วนเป้าหมายของหลักสูตรก่อนปี พ.ศ. 2533 เน้นคุณลักษณะ เป็นนักวิชาการระดับสูงด้าน ทฤษฎี+ ภาคปฏิบัติจริงมากที่สุด ให้เป็นนักวิจัยระดับสูง ให้มีความรอบรู้ในศาสตร์เฉพาะ ทางระดับรองลงไป โดยมุ่งเน้นเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ ในขณะที่เป้าหมายของหลักสูตร ในปัจจุบันยังเน้นที่คุณลักษณะไม่แตกต่างจากหลักสูตรก่อนปี พ.ศ. 2533 แต่บางสถาบัน มุ่งเน้นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ

รูปแบบวิธีการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกของประเทศไทยในระยะแรกเปิดสอน เฉพาะภาคปกติ แต่ละสถาบันการศึกษากำหนดเกณฑ์ของตนเอง จนกระทั่ง ในปี พ.ศ. 2527 ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางขึ้น ในปี พ.ศ. 2533 ได้มีการปรับปรุง เกณฑ์มาตรฐานใหม่ โดยเพิ่มให้มีการจัดการเรียนการสอน 2 แบบ คือ แบบ 1 เป็นแผนการ ศึกษาที่เน้นการวิจัยโดยมีการทำวิทยานิพนธ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ และแบบ 2 เป็นแผนการ ศึกษาที่เน้นการวิจัยและศึกษางานรายวิชาเพิ่มเติม ในปัจจุบันมีการเปิดสอนทั้งภาคปกติและ ภาคพิเศษ

ปัจจัยเงื่อนไขการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกให้ประสบความสำเร็จช่วงก่อนปี พ.ศ. 2533 ประกอบด้วยผู้สอนเตรียมตัวดี เอาใจใส่ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนเสริมได้รับ จากมูลนิธิต่าง ๆ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีพื้นฐานวิชาการดี บางคนผลิตบทความร่วมกับอาจารย์ ผู้สอนหรือเป็นผู้ช่วยอาจารย์ ทำให้มีประสบการณ์ในการทำวิจัย มากกว่าร้อยละ 90 สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาตรีและ/หรือโทจากสถาบันเดิม จึงมีความคุ้นเคยกับอาจารย์ มีการ อุทิศเวลาศึกษาค้นคว้าอย่างเต็มที่ และมีการเดินทางไปศึกษาบางรายวิชาหรือร่วมทำวิจัย ค้นคว้าเพิ่มเติมในมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยที่ศึกษา ส่วน

ปัจจัยเงื่อนไขการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน ประกอบด้วย การมีเกณฑ์มาตรฐานรองรับ มีสื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยีการสื่อสารทันสมัย มีระบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัย มีผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมากขึ้น การเรียนการสอนมีทั้งที่เน้นดำเนินการทดลองในศูนย์วิจัย มีความร่วมมือระหว่างสถาบันมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผู้สอนติดกับปริมาณการเปิดสอนและจำนวนผู้เรียนในแต่ละห้องที่เน้นเชิงปริมาณ แต่ผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการเพียงได้รับปริญญา ทั้งที่มีศักยภาพค่อนข้างต่ำทั้งด้านเนื้อหาวิชาและภาษาอังกฤษ มีปัญหาด้านการคิดวิเคราะห์และการวิจัย จึงเกรงว่าจะผลิตได้แต่ “คุชกุ๊บันซิดิโล” จึงขอเรียกร้องให้มีการทบทวน

ข้อเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกของคณะศึกษาศาสตร์ เห็นว่าการจัดหลักสูตรยุคใหม่ต้องให้มีความเป็น interdisciplinary มีมุมมองหลากหลาย จึงเสนอแนวการจัดหลักสูตร 2 หลักการใหญ่ ๆ คือ 1) จัดรายวิชาแกนหลากหลายหรือจัดการเรียนการสอนที่มีผู้สอนจากหลายสาขาวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีมุมมองแบบบูรณาการ เช่น ให้มีความเข้าใจทั้งนโยบายของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงตลาดแรงงาน เศรษฐกิจ การจ้างงานและทักษะอาชีพ ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์กับ Knowledge - based economy 2) จัดการเรียนการสอนที่มีความเป็น Ph.D. culture คือจัดแบบ Active learning ทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องทุ่มเทค้นคว้า อ่านตำรา วิเคราะห์ วิพากษ์ ในรูปแบบของการสัมมนา ไม่ใช่จัดแบบ Passive learning หนึ่ง การบริหารรายวิชาต้องจัดผู้สอน 2-3 คนโดยสอนร่วมกันในแต่ละรายวิชา จัดสื่อแหล่งข้อมูล ศูนย์วิจัยรองรับ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดกับกระบวนการวิจัยที่ถูกต้อง นอกจากนี้มีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีกิจกรรมเสริมศักยภาพ เช่น จัดประชุมสัมมนาทางวิชาการอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เนื่องจากเป็นหัวใจสำคัญในการบ่มเพาะศักยภาพการเรียนรู้ การเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ให้มีประสิทธิภาพ อาจารย์ผู้สอนควรได้รับการพัฒนาร่วมทำวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ ควรเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราที่สามารถจัดกิจกรรมเรียนการสอนแตกต่างจากระดับอื่น เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะคุชกุ๊บันซิดิโลที่มีคุณภาพ หากจำเป็นต้องเก็บค่าเล่าเรียนในอัตราต่ำคณะและมหาวิทยาลัยต้องรับผิดชอบหางบประมาณมาดำเนินการอย่างเหมาะสม

ABSTRACT

This research entitled of Development of Educational Management Model in Doctoral Degree Level in the Field of Humanity and Social Sciences had 4 objectives. Questionnaire and in-depth interview were used to collect data: Questionnaires were administered to collect data from teachers and administrators who teach Ph.D. courses while in-depth interview was done through those who are Ph.D. program administrators. Findings are as follows:

The philosophies and objectives of Ph.D. programs before 1990 were most emphasized on research, while critical thinking, and integration of international and national contexts were less emphasized. Contrasting with the philosophies of Ph.D. program after 1990 which emphasized on research, new knowledge development, integration of international and national contexts respectively. The objectives of Ph.D. programs before 1990 were mostly emphasized on the characteristic of high theory and practice, high research capability, organization leaders, specific knowledge, and to be scholars with higher academic quality than numbers of students. Where as the present objectives of Ph.D. programs are still the same. Except those some universities that would emphasize on more quantity than on quality.

Thai Ph.D. programs in the early years were based on fulltime with own self criteria up until 1984, when the Ministry of University Affairs set up standard criteria which was later up-dated in 1990. The main new concepts are to introduce two models of Ph.D. programs, the first model is research-oriented and the second one is research + some course work. They are currently administered both on regular (weekdays) and special (weekends) classes.

Factors and conditions leading to Ph.D. successful before 1990 were included with instructors who were well preparations, paying attentions to students, providing with learning supplementary, while learners had sufficient academic background, some of them were co-author with teachers, as well as assistantships which building up research competences. More than 90 of students graduated Bachelor and/or Masters degrees from

the same universities which make great teacher-students relationships. Students devoted themselves to searching, and traveled to study or to be co-research with foreign students in foreign universities. Whereas the successful Ph.D. programs at present are including with standard criteria, enough and innovative learning aids, technologies, networks among universities. There are also sufficient teachers and outside experts, research laboratories, inter-university co-operations. However, some instructors are worrying and demanding to voice for revisitation of the conferring "low qualified Ph.D." due to greater numbers of universities operating Ph.D. programs with too many students in each class who are poor quality on critical thinking and research capabilities. Most of students attend the programs emphasizing on receiving degrees only.

Proposed recommendation Ph.D. program models for Faculty of Education, the new concept of Ph.D. programs should be interdisciplinary with various visions. Two principles are recommended as follows: 1) Organizing core courses with multi-disciplinarily or teaching by multi-disciplinary teachers so that students can learn integratively. Courses should bring to understanding public policies, labour market changing, economic, employment and skills. These courses are closely relating to Knowledge - based economy 2) Organizing the program according to Ph.D. culture which is "Active learning" not "Passive learning" : Both learners and instructors have to read, analyze, critique in seminar atmosphere. Moreover, two to three instructors are required to teach (facilitate) together in each subject. Learning aids, information banks, and research center must be well provided for training research capabilities. Besides that activities must be organized to facilitate academic excellent i.e., academic conference should be held at least once in every semester since it is the heart of learning capability, lifelong learning, leadership, problem-solving and efficient human relationship. Teachers must be encouraged to strengthen teaching and research capabilities, and supervising, by being co-researching with foreign experts. In order to provide and facilitate academic activities differently from traditional style, with excellent outcomes, tuition fees must be covered such activities, however in the case of unable to charge, Faculties and universities must subsidized to cover the expense.